

meglen, hiperidealističen projekt, ne vodi do tega cilja. Jediná pot do tega cilja je program, na kateri so se postavili treznejši in pametnejši — Nemci.

Ti zahtevajo — sedaj seveda samo za Češko — naj se ustanove samonemški, samočeški in jezikovno mešani okraji in prav to je tudi pot, po kateri pridejo koroški, štajerski in goriški Slovenci do svojih privic. Trst ostane pač mešan okraj še dolgo dolgo let, v Istri pa pride slovensko in hrvatsko prebivalstvo prej ali slej itak do veljave, tako da tod razdelitve ni treba.

Nemci so ta svoj projekt tolikrat razložili, da ga ni treba šele na dolgo in na široko podpirati. Naravna posledica bi bila, da bi sčasoma dobili ti okraji neka zastopstva s precej širokim delokrogom, kakor sta to svoj čas nemški profesor Herkner in češki profesor Masaryk prav dobro obrazložila. „Novice“ so takrat pisale, da podpišejo vsako besedo tega, kar sta pisala Herkner in Masaryk in ker stoje tudi danes na tem stališču, ker sodijo, da je tudi danes to jedina pot do sprave in sicer pot katera ne nasprotuje direktno niti češkemu državno-pravnemu niti poljskemu avtonomističnemu programu, zato menimo, da bi bilo najbolje, ako se Slovenci odkrito postavimo na to stališče in to storimo toliko laglje, ker tem potom utegnemo doseči to, kar nas jedino zavaruje proti vsem eventualnostim: Zjedinjeno Slovenijo.

Slovenskemu narodu.

Ponosni smo Slovenci na prirodne lepote naše domovine. Ponosni smo na svoj jezik, ki sega s svojimi divnimi oblikami daleč tja v one čase, ko sta sveta brata Ciril in Metod oznanjala Slovenom veličja božja v domači besedi. Ponosni smo na nepregledno število junakov, ki so umirali za cesarja in domovino na bojnem polju. Ponosni smo na veleume, ki so se proslavili v raznih vednostnih strokah. Ponosni smo na vse tiste može, ki so s svojim vzornim delovanjem in z uma svetlim mečem omogočili, da se sedaj naš narod po pravici lahko prišteva prosvetljenim narodom.

Položi na skudelico svetovne kulturne tehtnice poezije doktorja Franceta Prešerna, in nepristranski sodnik mora reči: Slovenski narod je z bok teh poezij vreden drug velikim kulturnim narodom.

Doktor France Prešeren — naš slavec, ki si opeval v nedosežnih pesmih ljubezni sladkost in njene bridkosti, — naš Orfej, ki so Te nebesa poslala „otajat Krajna našega sinove, njih in Slovencev vseh okrog rodove z domač'mi pesmam“, — naš voditelj, ki si „nam srca vnel za čast dežele, mej nami potolažil razprtije in spet zedinil rod Slovenšč'ne cele“, — propovednik Slovanstva, oznanujoč nam, da „največ sveta otrokom sliši Slave“, — prorok naš, ki si kakor Jeremija lil solze domovinske ljubezni radi naše tožne minolosti videč, kako „na tleh leže Slovanstva stebri stari, ječe pod težkim jarmom sini Slave“ ter v duhu gledajoč, kako „vremena Kranjcem bodo se zjasnile, jim mil'še zvezde, kakor zdaj sijale“,

— doktor France Prešeren, stvaritelj našega lepega slovstva, naš veliki, neprecenljivi pesnik, na Tebe je ponosen naš narod.

To je pokazal, ko ti je 1852. l. postavil na grob kameniti spomenik. To je razodel l. 1872., ko je odičil Tvojo rojstveno hišo s spominsko ploščo. To je osvedočil, ko je proslavil Tvoj spomin z obeliskom, dvigajočim se na obali Blejskega jezera, katerega krasoto si tako vneto opeval. To je pokazal, ko je eno najživahnih ulic ljubljanskega mesta imenoval s tvojim slavnim imenom. Davnoletna namera pa, katere uresničenje pričaj vsemu voljnemu svetu, kako se slovenski narod ponaša s svojim ljubljencem doktorjem Francetom Prešernom in kako mu je hvaležen, se — žal — dosedaj ni še izvela — namera, da bi se našemu največjemu pesniku postavil dostojen spomenik v slovenskem stolnem mestu — v beli Ljubljani.

Dne 8. februvarja prihodnjega leta poteče petdeset let, odkar v zemlji domači njegovo truplo leži. Dne 3. decembra l. 1900. pa mine sto let, odkar se nam je porodil doktor Prešeren na visokem Gorenjskem, v okolici slovenskega raja.

Rojaki, v spomin njegove stoletnice naj se dvigne na enem ljubljanskih javnih trgov bronast spomenik doktorju Francetu Prešernu, dvigne naj se mu v Ljubljani, ki je mati „zemlje slovenske, predrage dežele“, v onem mestu, kjer je naš ljubljani pesnik preživel največ del svojega življenja, kjer je zložil svoje najlepše pesmi.

Slovenski narod, tvoje lepo slovstvo — sad XIX. stoletja — sloni na Prešernu; lepše ne moreš skleniti stoletja svojega narodnega in slovstvenega vstajenja, kakor če z dostojnim spomenikom poslaviš svojega pesnika velikana.

Rojaki, izkažite se radodarne, da se uresniči l. 1900. ta naša plemenita namera!

Slovenke, vašo lepoto je opeval dr. France Prešeren, nabirajte zlasti ve darove za njegov spomenik!

V Ljubljani, dne 7. maja 1898.

Odbor za nabiranje prispevkov za Preširnov spomenik.

Politični pregled.

Državni zbor. — Minoli petek je bila zadnja seja poslanske zbornice, prihodnja pa bo dne 2. junija. Zbornica je pretrgala seje, ker sedaj zborujeta delegaciji. Vlada je pač delala na to, naj bi zbornica imela mej zasedanjem delegacij dve ali tri seje, toda to njeno prizadevanje ni imelo uspeha. Zbornica vsled tega ni dognala jezikovne razprave. Ta razprava sama na sebi ni več važna. Govorili so že zastopniki vseh strank in označili svoje stališče, debata nima torej nobena važnosti več. V zadnji seji, v petek, se zbornica tudi ni bevala z jezikovnim vprašanjem, ampak z vprašanjem o začasni odpravi carin. Socijalni demokrat Verkauf je predlagal, naj se suspendira pobiranje carine, češ, potem se zniža cena živalim. Trgovski minister je povedal, da je že stopil v dogovor z ogersko vlado, da se to zgodi. Ministrov odgovor je dal povod burni razpravi. Jedne stranke so bile za odpravo, druge proti njej. Te so trdile, da bi odprava carine ne zni-

žala cene živlom, ampak koristila samo spekulantom. Prava imeli obe stranki, a nobena popolnoma. Sicer pa vlada ni odpravila carine, ker se je ogerska vlada izrekla proti temu.

Položaj. — Kraljestvo tistemu, kdor bi mogel povedati, kako se položaj razjasni. Razmere postajalo od dne do dne zmedenejšje in očitno je samo jedno, da je desnica povse razrahljana in da treba samo malega sunka, pa razpade. Nemška katoliška ljudska stranka se sicer formalno še vedno prišteva k desnici, v narodnostnih vprašanjih, ki so punctum saliens notranje politike, pa se je združila z nemško opozicijo, vsled česar desnica nima več večine. V parlamentarnih krogih se govori, da se ustanovi nova večina s pomočjo nemške katoliške ljudske stranke, nemških veleposestnikov in Poljakov ter brez Čehov in Slovencev. To je prav lahko mogoče, ker velik del Poljakov ni nič kaj zavzet za desnico. Za sedaj so praški „Narodni Listy“ po informacijah finančnega ministra Kaizla fiksirali položaj tako-le: Vlada ne prekliče jezikovnih naredb, tudi če se poslanska zbornica za to izreče po večini, sestavljeni ad hoc. Ako bi se pa združile nemške stranke in v jezikovnem odseku dobile večino za predlog, naj se jezikovne naredbe razveljavijo, potem bi ministerstvo apeliralo na krono.

Delegaciji. — V ponedeljek dne 9. maja se je začelo v Budimpešti letošnje zasedanje delegacij. Predsednikom avstrijske delegacije je bil izvoljen Jaworski, podpredsednikom grof Vetter von der Lilie. Delegacijsko zborovanje je prineslo avstrijskim narodom strahovito razočaranje v podobi proračuna Čista skupna potrebščina za l. 1899. znaša 164.378.383 gl. ter je v primeri s potrebščino za tekoče leto višja za 5.992.634 gl. Za Bosno in Hercegovino se preračunava potrebščina na 3.519.000 gl., za 10 000 gl. manj, kakor lani. Ministerstvo unanjih del zahteva 4.274.200 gl. Vojno ministerstvo zahteva za armado 143.685.251 gl., za mornarico 16.941.260 gl. Skupno finančno ministerstvo zahteva 2.137.184 gl. Skupno pokritje znaša 2.797.558 gl. dohodki carine v Avstriji se preračunavajo na 51.610.430 gl., v ogerskih deželah na 7.763 100 gl., v okupiranih deželah na 216.000, skupaj na 59.589 530 gl. Ako se od carinskih dohodkov odbijejo režijski troški, preostane 57.139 530 gl. Povrh je vlada za vojaške namene zahtevala dodatnega kredita 30.100 000 gl. tako, da znaša skupna potrebščina v istini 201 milijon. Narodi so do skrajnosti razljučeni in ni jih pomiril niti prestolni ogovor, s katerim je cesar pozdravil delegate dne 11. t. m.

Italija. — Revolucijonarni elementi v Italiji, socialisti in republikanci, so hoteli žitno draginjo izrabiti v politične namene in so vprizorili po raznih krajih ustajo. Dokazano je, da so vprizoriteli revolucije po raznih mestih postopali dogovorno mej seboj. Policija je dobila načrt revolucije, katere namen je bil popoln prevrat. Vlada je nastopila z vso eneržijo proti ustašem, poseglo je z vspehom vojaštvo vmes in proglasilo se je obsedno stanje za razne kraje. Nevarnega značaja se more zvati ustaja v Milanu. Vstaši so zgradili na mnogih krajih barikade, ustavili so več vlakov, sežgali so nekaj tramvajskih vlakov ter napadali z orožjem vojake, izmed katerih je mnogo ranjenih in ubitih. Umevno, da je mnogo ustašev ranjenih in ubitih in še več aretovanih. Dasi poročajo, da je ustaja v Milanu zadušena, pojavlja se ista z vso močjo drugod. Iz Neapelja poročajo v velikih izgredih. Razglasilo se je obsedno stanje. Pomenljivo, da se napominani izgredi, ki imajo značaj revolucije, dogajajo v imovitejših krajih Laške, kjer ni tolikega pomanjkanja, dočim ljudstvo v revnejih krajih hoče s silo le kruha. More se reči, da je nezadovoljnost v Italiji velika. Rastla je ta nezadovoljnost mej ljudstvom že dolgo, sedaj si je dala duška. Ni dvomiti, da bo vojaštvo zatrla ustajo, a nezadovoljnosti ne bodo udušili, ker ima svoj izvor v prežalostnem gospodarskem in socialnem položaji. Italija se mora gospodarski preosnovati, Nesrečnega kmetskega zakupnika je treba osamosvojiti in odpraviti bi se morala velika posestva in teh

pravice in pravično porazdeliti mej kmete. Laški kmet je namreč sedaj po večini le zakupnik, dočim so mu razni grofi in markizi gospodarji. Seveda laška vlada se ne upa nastopiti te poti v zboljšanje kmetskega stanu. Toda gotovo je, da bo slabo stanje kmeta poleg drugih neuravnanih razmer delalo vedno preglavico Italiji.

Francija. — Dne 8. maja so se vršile po vsej Franciji volitve v parlament. Za 581 poslanskih mest je bilo 2037 kandidatov. V mestu Parizu pride na eden mandat po 6 kandidatov. Podroben izid volitev še ni znan. Ker bo treba v 181 okrajih ožjih volitev, ki se vrše še-le 22. maja in bodo še-le te konečno odločevale. Doslej je znano, da je izvoljenih 193 republikancev, 104 zmerni radikalci, 41 socialistov in 47 monarhistov. Splošno se mora reči, da je zmagala sedanja vladna politika. Izvoljeni so vsi ministri, ki so kandidovali in ministerski predsednik Meline je dobil od 15.000 oddanih glasov 13.000. Socialisti upajo, da še pri ožjih volitvah prodro v več krajih. Kandidatje, ki so nastopili z antisemitskim programom, so slabo opravili.

Španjsko-amerikanska vojska. — Nejasna se morejo zvati poročila, ki dohajajo o španjsko-amerikanski vojski. Res je, da so se Amerikanci pod poveljstvom admirala Deweya polastili Manilskega zaliva na Filipinskih otokih in uničili dosti slabeje španjsko brodovje. Pa dasi so Amerikanci polni veselja nad to pridobitvijo, vendar še ni potrjeno poročilo, da bi bili Amerikanci vzeli tudi mesto Manilo, ker so prešibki in se ne upajo izkrcati, ker se boje Španjcev, ki imajo precej močno posladko ondi. Amerikanci so že o tem razpravljali, kaj bodo naredili s Filipinskimi otoki. Reklo se je, da jih hočejo kaki velevlasti prodati, sedaj pa se je predsednik Mac Kinley že izjavil da jih hočejo priklopiti svoji državi. Ob Kubi, kamor obrača vse svojo pozornost in kjer se imata spoprijeti amerikansko in španjsko brodovje in kjer se ima odločiti tudi zmaga, ni še prišla do boja. Brodovji še nista zadeli drug ob drugega. Pričakuje se to v kratkem, a ne ve se prav, kje se to prav zgodi. Poročila vedo povedati, da brodovji preminjata svoje prvotne cilje. Od tod tudi vsa nejasnost. Sedaj se pričakuje, da španjsko brodovje v kratkem dospe do otoka Portoriko in se tu spoprime z ameriškim brodovjem. Ne ravno vesel se more zvati položaj Španjcev na Kubi, katero so Amerikanci blokirali. Pomanjkanje se ponavlja na otoku, kar občutijo vojaki in ljudstvo. Upajo na pomoč španjskega brodovja, ki utegne amerikansko blokado podreti. Sploh se pričakuje v bližnjih dneh odločilnejih dogodkov iz ameriško-španjske vojske. Posebno za Španijo samo in njeno prihodnost utegnejo vspehi ali nevspehi španjskega brodovja biti osodepolni. Že vsled poreza Španjcev na Filipinih je zavladalo v Španiji neznosno stanje. Draginjo, ki je nastala v naveden poraz izkoriščajo vladi nasprotni elementi, republikani, karlisti, socialisti in anarhisti v politične agitacije. Pojavljajo se nevarni izgredi. Da si vlada je proglasila osetno stanje, vendar je položaj silno nevaren. Ruje se naravnost proti dinastiji in neki karlistični poslanec je v zbornici rekel: „Nesrečni so tisti narodi, katerim, kakor pravi prerok, vsled prokletstva gospodovega vladajo ženske in otroci“. To je naravnost naperjeno proti kraljici in mladoletnemu kralju. Kraljica je pripravljena na vse eventualnosti, tudi na odpoved kraljestvu.

Obrtnija.

Izvoz margarina v Nemčijo.

Z ukazom c. kr. trgovinskega ministerstva z dne 22. aprila t. l. se je trgovski in obrtniški zbornici naznanilo, da so vsled poročila c. in kr. poslaništva v Ber-